

תוכן עניינים

	מבוא	1
	פרק 1. סאטירה	2
2.....	1.1. סאטירה ופרודיה	
4.....	1.2. סטיגמה, גרוטסקה והקשר לתיאטרון, דרמה וסאטירה	
4.....	1.3.	
	פרק 2. הגוף וייצוגו בתיאטרון	6
6.....	2.1. מהו ייצוג גוף	
7.....	2.2. הגוף בתיאטרון ובטלוויזיה	
8.....	2.3. ייצוגו של הגוף הערבי בקולנוע, בטלוויזיה ובתיאטרון	
	פרק 3. דוריד לחאם ודמותו של רוואר אל טושי	10
10.....	3.1. דוריד לחאם	
11.....	3.2. רוואר אל טושי והערבי המצחיק	
	סיכום	13
	ביבליוגרפיה	14

מבוא

השחקן הקומי והבמאי הסורי דוריד לחאם (נולד ב-1933), מפורסם במיוחד בזכות דמות בשם "רוואר אל טושי", אותה שיחק במספר סדרות וסרטים סאטיריים. לחאם, שנולד בשכונה ענייה בעיר דמשק, למד כימיה באוניברסיטה באותה עיר, כשלאחר מכן החליט לשנות כיוון, ולהפוך לשחקן סאטירי.

כשהטלוויזיה הסורית נחנכה, בשנת 1960, לחאם הועסק בערוץ המקומי, ויחד עם חברו ניהאד קאלי החל לככב בסדרה בעלת פרקים קצרים שנקראה "לילות דמשק". בשנות ה-70 החל לחאם לשחק בסדרה את ראור טושי, דמות סאטירית שקראה תיגר על הפוליטיקה ועל הפוליטיקאים המקומיים הסוריים והערביים מהמדינות השכנות, ונשאה את שמה של אותה דמות, מה שקטלג את לחאם כשחקן סאטירי-פוליטי.

דוריד לחאם גיבש את דמותו של "הערבי המצחיק", כלומר הערבי הקומי, הסאטירי, מה שהיה חדש בנוף הערבי הנוגה והעצוב שהיה קיים עד אז בסרטים ובסדרות השונות.

המחקר שלפנינו יעסוק בשלושה נושאים מרכזיים: הראשון שבהם הוא הסאטירה, הכולל סאטירה פוליטית, הגדרה של המונח הכולל בתוכו מונחים נוספים כגון פרודיה, גרוטסקה והגוף הערבי.

הנושא השני יעסוק בתפקידו החברתי של הגוף, כאמצעי לביטוי בחברה ובפרט בעולם התיאטרון. האפשרות של הגוף כמייצג סטריאוטיפים, סטיגמות והגוף כסאטירה וכפרודיה תיבדק אף היא, ובפרט הייצוג של גופה של הדמות הערבית בתיאטרון.

הנושא האחרון ישלב את 2 הקודמים, ויעסוק בדמותו של רוואר אל טושי. בפרק זה תיבדק דרך החיקוי של לחאם בדמותו של טושי, כיצד באים לידי ביטוי המושגים השונים, וכיצד הוא מבטא אותם דרך גופו של ראור אל טושי בדרך סאטירית הקוראת תיגר על החברה הערבית.

נבדוק גם כיצד ראור אל טושי היא דמות פרודית וסאטירית, המבטאת את דמותו של "הערבי המצחיק" דרך לעג לעולות שונות, לאישים ולמאורעות אקטואליים שונים שקרו באותה תקופה בה שודרה התוכנית.

פרק 1. סאטירה

1.1. סאטירה ופרודיה

על-פי אנציקלופדיית "בריטניקה", סאטירה היא צורה אמנותית, המתבטאת בעיקר בתחומי הספרות והדרמה, בה מוצגים אנשים הגורמים עוולות שונות, או העוולות עצמן בצורה מגוחכת, עד כדי לעג, באמצעות אירוניה, פרודיה, קריקטורה ושיטות הומוריסטיות נוספות, לעיתים על מנת לעורר עניין חברתי כלשהו בדרך בה נעשים הדברים.¹

אם נרחיב את המונח, נגלה כי בכל מקום שבו יש שנינות כדי לחשוף משהו טיפשי או מרושע - ישנה סאטירה, בין אם זה בשיר או בדרשה, בציור או בדיון פוליטי, בטלוויזיה או בסרטים. במובן הזה הסאטירה נמצאת בכל מקום.²

ביצירה ספרותית וגם בתיאטרון, סאטירה יכולה להיות ישירה או עקיפה: במקרה בו המספר או השחקן מדברים ישירות אל הקהל—מדובר בסאטירה ישירה, ובמקרה בו כוונתו מתממשת בסיפור או בהצגה, כחלק מהנרטיב- הסאטירה תהיה עקיפה.³

לסאטירה יש קשר הדוק לגיאוגרפיה פוליטיקה, כך טוען החוקר ג'ו' ת'ורגוד מאוניברסיטת לונדון. תוכניות טלוויזיה רבות מסוף המאה ה-20, ותחילת ה-21, עוסקות בקשה זה, כשרבות מהן נוטות לשלב הומור וצחוק כחלק בלתי נפרד מפוליטיקה.⁴

היתרון בתוכנות סאטיריות גיאוגרפיה פוליטיות הוא שהן יכולות לקרוא תיגר על הפוליטיקה העכשווית, ובכך להראות לקהל הצופים צדדים שונים וחדשים בפוליטיקה המקומית, שיכולים להעלות טיעונים ודיונים חדשים בין הקהל על סדר היום, ובכך לעודד את הקהל עצמו לקרוא תיגר על עוולות פוליטיות שונות.⁵

¹ Elliott C., Robert. "Satire." *Britannica*, 2019. Retrieved from: <https://www.britannica.com/art/satire/Satirical-media>.

² שם.

³ שם.

⁴ Thorogood, Joe. "Satire and Geopolitics: Vulgarly, Ambiguity and the Body Grotesque in *South Park*." *Geopolitics*, 2016, Vol. 21, 215- 235.

⁵ Ibid.